

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi) sorunları

Emel ERDEM¹

M. Nafiz DURU²

Özet

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) ulusal ekonominin temelini oluşturur. Ülkemizde toplam işletme sayısının %98,9'u bu tür işletmelerden oluşmaktadır. ABD ve AB ülkelerinde de durum aynıdır. Türkiye'de imalat sanayinde çalışanların %99,5'i KOBİ'lerde çalışmaktadır.

Diğer yandan Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin sosyal hayata katkıları da önemlidir. Bu nedenle öncelikle bu tür işletmelerin tanımlarını belirlemeliyiz. Birçok tanım vardır. Genel kanı 10-50 işgören çalıştıran işletmeler küçük, 50-250 işgören çalıştıranlar ise orta ölçekli işletmeler olarak kabul edilmektedirler.

Anahtar kelimeler: KOBİ, KOBİ Tanımı, Ekonomik Yapı

Small and medium sized enterprises

Abstract

Small and Medium Sized Enterprises (SMSE) are the main part of the national economy. In our country, the 98,9 percentage of the businesses consist of those Small and Medium Sized Enterprises. It is same for the countries of ABD and AB. The 99,5 percentage of the people who work in the product industries in Turkey, work in those Small and Medium Sized Enterprises.

On the other hand, Small and Medium Sized Enterprises are also beneficial for the social life. Because of that fact, the definitions of those Small and Medium Sized Enterprises should be stated firstly. There are many definitions. Generally, the companies that employ in between 10 and 50 workers are small sized enterprises, in between 50 and 250 are medium sized enterprises.

Keywords: SMSE, The Definition of the SMSE, Structure of The Economy

Giriş

Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ), dünya ekonomisinin olduğu gibi Türkiye ekonomisinin de dinamik unsurlarından birisidir ve ülkemizin sosyo-ekonomik gelişmesi açısından çok önemli bir yere sahiptir.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler bir ekonomide rekabet ortamının gelişmesi ve ekonomik hayatın sağlıklı olarak işleyebilmesi için olmazsa olmaz kurumlarıdır. Günümüzde, kitle üretiminin yerini, esnek üretimin alması sonucu ağır sanayiler ve büyük işletmeler küçülmüş, küçük ve orta ölçekli işletmelere yönelik politikalar geliştirilmeye başlanmıştır. Sosyal yapıda istikrarın sağlanmasına ve bu istikrarlı yapının sürekliliğine katkısı olan KOBİ'ler her geçen gün önem kazanmaya başlamıştır. Bu çalışmamızda temel amaç, "küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri" deyimini ile çizilen kavramsal çerçeveyi iyi bir şekilde tanımlamak ve onların sorunlarına yardımcı olmaktır. Ülkemiz

¹ Endüstri Mühendisi

² Prof. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi

ekonomisinde bu denli önemli bir konuma sahip olan küçük ve orta ölçekli işletmelerin çeşitli sorunları olduğu bilinmektedir.

Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri incelendiğinde, bu tür işletmelerin pazarlama, finans, hammadde, kalite, teknoloji, yönetim ve personel sorunlarıyla karşılaştıkları görülmektedir. Bu nedenle çalışmamızda KOBİ'lerin pazarlama, finans, hammadde, kalite, teknoloji, yönetim ve personel sorunları ana başlıklar halinde incelenerek bu sorunlara ilişkin bir durum saptaması yapılmaya çalışılmıştır.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler (Kobi) kavramı

KOBİ'lerle ilgili literatür incelendiğinde bugüne kadar kabul edilmiş ortak bir KOBİ tanımının olmadığı görülmektedir.

“Küçük ve orta ölçekli işletmeler kavramı oransal bir büyüklüğü ifade etmektedir. Bu kavramın ifade ettiği büyüklük, sanayileşme düzeyine, pazarın büyüklüğüne, çalışılan işkoluna ve kullanılan üretim yöntemine bağlı olarak ülkeler arasında farklılıklar göstermektedir” (CINDIK ve AKYÜZ, 1996). “Çünkü Küçük ve Orta Boy İşletme kavramlarını belirleyen özellikler, işletmenin bulunduğu yere, zamana ve ortama göre değişmektedir. Bu değişim nedeniyle KOBİ'lere ilişkin objektif bir tanım vermek oldukça zordur. Bu nedenle ülkemizde Küçük ve Orta boy işletmelere ilişkin tanımları verirken bu farklılıkları da göz önünde bulundurarak çeşitli kuruluşlara ait KOBİ tanımlarına yer vermenin daha uygun olacağı düşünülebilir”(USLU ve DEMİREL, 2002).

KOBİ'ler tüm dünya ülkelerinde ekonominin temel yapı taşlarından biridir. Gelişmişlik açısından, istihdam açısından, ekonomik açıdan çok önemli bir görev üstlenmektedirler. KOBİ'lerin ekonomik ve toplumsal düzen içerisinde bu kadar önemli bir konuma sahip olmalarına karşın uluslar arası geçerliliği olan bir KOBİ tanımı henüz yapılamamıştır. Ortak bir KOBİ tanımının yapılamamasının asıl nedeni ülkelerin ya da ülke içerisinde bölgelerin sanayi yapılarının, teknolojik olanaklarının ve gelişmişlik düzeylerinin farklı olmasıdır.

Ülkeler arasında ve hatta aynı ülkedeki kurumlar arasında KOBİ tanımı konusunda bir fikir birliği oluşturulamamıştır.

“Tüm dünyada kabul gören bir tanım olmamasına rağmen ülkeden ülkeye bununla birlikte ülke içinde kurumdan kuruma değişen birçok KOBİ tanımı bulunmaktadır. Bu tanımların yapılmasında kullanılan iki temel ölçüt bulunmaktadır. Bunlar nitel ve nicel ölçütlerdir” (YILMAZ, 2005). “Bu ölçütler tanım yapılırken model oluşturduğu gibi, tanımda kullanılacak standartların oluşmasını da sağlar. Tanımlamada esas alınacak ölçütler yine kişi, kurum ülke ve zamana göre değişiklikler göstermektedir. Bazı durumlarda sadece nicel tanım ölçütleri kullanılırken, her iki ölçütün de birlikte kullanılması gerektiği yer ve zamanlar olabilmektedir. Tanımlamada kullanılan nicel ölçütler işletme ile ilgili olan ve rakamsal olarak ifade edilebilen değerleri temel almaktadır. Nitel ölçütler ise işletme sahiplerinin kendisinden ve işletmeden kaynaklanan özellikler tarafından şekillendirilmektedir” (ŞİMŞEK, 2002). Şimşek'in üzerinde durduğu nicel ölçütler işyerinde çalışan işgören sayısı, makine parkı, yıllık satış tutarı, kar, sektöründeki pazar payı ve işletmenin fiili kapasitesi gibi daha kolay ölçülebilen ve objektif değerleri gösteren ölçütlerdir.

“Birleşmiş Milletlerin 1958 yılında Mısır, İsrail ve Türkiye'yi kapsayan bir raporunda, sanayi sektöründe iştegal eden ve çalışan sayısı 10'un altında kalan işyerleri küçük sanayi işletmesi sayılmıştır” (MÜFTÜOĞLU, 2002).

“Küçük ve Orta Ölçekli İşletme” deyimini çeşitli yerlerde karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu kavramın tanımı sadece, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulması hakkındaki kanunda vardır. Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, ülkemiz sanayinde önemli bir yeri olan küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerini desteklemek, rekabet güçlerini geliştirmek ve böylece ulusal ekonomiye katkılarını artırmak amacıyla 12 Nisan 1990 tarihinde 3624 sayılı yasa ile kurulmuştur.

“Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı hakkındaki kanunun “tanımlara” ilişkin 2. Maddesinde kanunda geçen “işletmeler” deyiminden ne anlaşılması gerektiği şöyle belirtilmektedir; “imalat sanayi sektöründe 1–50 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri küçük sanayi işletmelerini; 51-150 arası işçi çalıştıran sanayi işletmeleri orta ölçekli sanayi işletmelerini ifade eder”.

Türkiye’de KOBİ'lere finansman desteği sağlayan *Türkiye Halk Bankası'nın yaptığı tanımda teşvik belgeli işletmelerde işgören sayısı 1-150 arası olup, sabit yatırımları 100 Milyar TL'yi aşmayanları; normal KOBİ'lerde ise işgören sayısı 1-250 arası olup, toplam makine ve donanımların kayıtlı net değeri 400 Milyar TL'yi aşmayanları KOBİ olarak değerlendirmektedir (AKGEMCİ, 2001).

18 Ocak 2001 tarih ve 2429 sayılı KOBİ Teşvik Kararnamesi’nde yer alan tanımlama ise şöyledir, “İmalat ve tarımsal sanayi sektöründe faaliyette bulunan işletmelerden; kanuni defter kayıtlarında arsa ve bina hariç, makine ve teçhizat, tesis taşıt araç ve gereçleri, döşeme ve demirbaşları toplamının net tutarı 400 milyar TL'yi geçmeyen işletmelerden; “1 ile 9 arası işgören çalıştıranlar mikro ölçekli, 10 ile 49 arası işgören çalıştıranlar küçük ölçekli, 50 ile 250 arası işgören çalıştıranlar ise orta ölçekli işletme sınıfına girmektedir” (AKGEMCİ, 2001).

Ulusal ekonominin belkemiği olan KOBİ'lerin kalkındırılması, desteklenmesi için her ülke destek politikaları geliştirmiştir. Bu politikaların plana dönüştürülmesinde KOBİ tanımı temel araçtır. Bu nedenle tanım ülkeden ülkeye değişmektedir. Örneğin Almanya’da 1–49 çalışanı olan işletmeler küçük; 50–499 çalışanı olan işletmeler ise orta ölçekli işletme olarak tanımlanmaktadır.

Fransızlar ise KOBİ tanımında önceliği satış gelirine bağlamakta ve yıllık satış tutarının 50 milyon Avrodan aşağı olmasını istemektedirler. Resmi bir KOBİ tanımı getirmemekle beraber küçük işletmelerin çalışan sayısının 50 kişinin altında olmasını öngörmüşlerdir. 50–500 çalışanı olan işletmeler ise orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanmaktadır.

Japonya’da çok daha doğru bir yaklaşımla KOBİ tanımında imalat ve hizmet şirketleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Ödenmiş sermayeleri 100 milyon Yen’den az olan şirketlere KOBİ diyen Japonlar, çalışan sayısı açısından ise imalat şirketlerini, 1–4 çalışanı olanlarını cüce, 5–19 çalışanı bulunanları çok küçük, 20–299 çalışanı bulunan işletmeleri ise küçük ve orta boy işletmeler olarak tanımlamışlardır.

Kobi'lerin ekonomik sisteme katkıları

“Günümüzde KOBİ'lerin katma değer ve istihdam yaratıcı etkileri, tüm ülkeler açısından oldukça önemli boyutlardadır. KOBİ'lerin ülkede yarattığı ekonomik etkilerin yanı sıra, sosyal ve siyasi bakımdan önemli rolleri bulunmaktadır. KOBİ'lerin gelişimi, içinde bulunulan ekonomik koşullara bağlı olmakla beraber, bu işletmeler ölçeklerine bağlı olarak büyük işletmelerin karşılaştıkları sorunların dışında sorunlarla da karşılaşmaktadır” (KÜÇÜK, 2005).

KOBİ'ler değişen piyasa koşullarına karşı hızlı uyum yetenekleri, esnek üretim yapıları, bölgesel kalkınmadaki rolleri, işsizliğin azaltılması ve yeni iş alanlarının açılmasındaki katkıları gibi bir dizi olumlu özellikleri nedeniyle ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir işlev görmektedirler. KOBİ'ler sağladıkları bu katkılarından dolayı kamu politikalarının önemli uygulama alanlarından biri haline dönüşmüştür. Bu çerçevede, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm ülkeler KOBİ'lerin doğması, büyümesi, gelişmesi ve korunabilmesi için elverişli ekonomik ortamı yaratacak politikaları geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Tablo 2’de KOBİ'lerin çeşitli ülkelerin ekonomileri içindeki yerleri verilmiştir. Tablodan da görüleceği gibi işletmelerin toplam işletme sayısı içerisindeki yeri %96’dan büyüktür. Toplam istihdamın yarısından fazlasını KOBİ'lerde çalışanlar oluşturmaktadır. Yatırımların ve üretimin yaklaşık %30’undan fazlası KOBİ'lerce yapılmaktadır. KOBİ'ler katma değer yaratma ve ihracat içinde önemli paylara sahiptirler.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi) sorunları

	ABD	Almanya	Hindistan	Japonya	İngiltere	Güney Kore	Fransa	İtalya	Türkiye
KOBİ'lerin Toplam İşletme Sayısına Oranı (%)	97,2	99,8	98,6	99,4	96	97,8	99,9	97	98,9
KOBİ'lerde Çalışanların Tüm Çalışana Oranı (%)	50,4	64	63,2	81,4	36	61,9	49,4	56	76,7
KOBİ'lerin Yatırımdaki Payı (%)	38	44	27,8	40	29,5	35,7	45	36,9	38
KOBİ'lerin Toplam Üretimdeki Payı (%)	36,2	49	50	52	25,1	34,5	54	53	37,7
KOBİ'lerin İhracattaki Payı (%)	32	31,1	40	38	22,2	20,2	23	-	10
KOBİ'lerin Katma Değer İçindeki Payı (%)	36,2	49	50	52	25,1	34,5	54	53	26,5
KOBİ'lerin Kredilerde Payı (%)	42,7	35	15,3	50	27,2	46,8	48	-	25

Tablo 2: KOBİ'lerin çeşitli ülkelerin ekonomileri içindeki yerleri

“Gelişmiş ülkelerin bugünkü durumlarına gelmede ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik ve sosyal istikrarın sağlanmasında göz ardı edilemeyecek bir paya sahip olan küçük ve orta ölçekli işletmeler, dünya ekonomisinde oluşan değişimler sonucunda önemlerini daha fazla artırmışlardır. Özellikle sanayileşmiş ülkelerin ekonomik ağırlıklarını, kendi ekonomilerine bağlı olarak belirledikleri küçük ve orta ölçekli işletmeler oluşturmaktadır. İşletmeler arası dayanışma ve işbirliğinin sağlanmasında, rekabetin korunmasında ve gelir dağılımı politikalarının uygulanmasında etkin bir rol oynayan bu tür işletmeler istihdam oluşturmada önemli bir role sahiptirler. Büyüyen ve gelişen ekonomik dünya içerisinde yalnızca bireysel başarı göstermeyen bu işletmeler, kendi sektörleri içerisinde veya ilgili sektörel gruplarda bulunan daha büyük işletmelerle işbirliği yapıp yalnız başlarına gerçekleştiremeyecekleri faaliyetlerin oluşumunu da sağlayabilmektedirler” (CINDIK ve AKYÜZ, 1996).

“KOBİ'ler bir yandan büyük işletmelerle rekabet içinde ürün ve hizmet üreterek ekonomik kalkınmaya katkıda bulunurlarken; diğer yandan da büyük işletmelerin kullandıkları yarı mamul girdilerini üreterek onların gelişimini desteklerler. Ülkemizde olduğu gibi hemen hemen tüm dünya ülkelerinde de KOBİ'ler istihdama katkı sağlamakta, mülkiyetin tabana yayılması, serbest rekabete dayalı piyasa ekonomisinin ve toplumsal istikrarın temel unsuru olmaktadır” (ERSÖZ, KAHVECİOĞLU, 2004)

“KOBİ'ler esnek bir yapıya sahip oldukları için ve kapasite değişimlerine kolay uyum sağlayabilmeleri nedeniyle yapısal değişimlere de çok kolay uyum sağlayabilirler. KOBİ'lerin temelinde girişimcilik ruhu bulunmaktadır ve toplumsal yapıdaki konumlarıyla orta sınıfı güçlendirecek siyasi istikrara katkıda bulunmaktadırlar. KOBİ'lerin, bulunduğu sektörlerde sayılarının giderek artması sonucu tekelleşme önlenmektedir. Bu katkılarının yanında, KOBİ'lerin ekonominin nabzını en iyi tutan birimler olduğu söylenebilir”(KAYALI, AKTAŞ, 2003).

“Toplam işletme sayısı ve istihdamdaki büyük paylarından dolayı KOBİ’ler Türkiye ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Türk KOBİ’leri ortalama profilleri bakımından işgücü ve yıllık cirolarının daha düşük olması nedeniyle AB ve birçok OECD ülkesindeki KOBİ’lere nazaran farklılık göstermektedir”(OECD).

Tablodan da görüleceği gibi KOBİ’ler toplam işletme sayısının %98,2’sini oluşturmaktadır. Toplam istihdamın ortalama %53,5’ini sağlamaktadır. Ülkemizde istihdam açısından %76,7 ile çok büyük etkiye ulaşmaktadır. Tablodaki dokuz ülke dikkate alındığında yatırılan sermayenin %37,2’si KOBİ’lerden gelmektedir. Ülkemizde bu oran %38’dir. Banka kredilerinin %25’ini kullanan KOBİ’ler ihracatın da yüzde 10’nunu gerçekleştirmektedirler. KOBİ’ler istihdam açısından ekonomide üstün olmalarına karşın, daha az sabit sermaye yatırımı kullanmaktadırlar. Bu durum KOBİ’ler tarafından daha az katma değer üretilmesine ve ihracata daha az katkıda bulunulmasına ve bankacılık sektörü tarafından kullanıma sunulan kaynaklardan az miktarda yararlanılmasına neden olmaktadır.

“Ülkemizde imalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’lerin buldukları sektörler göre dağılımı şu şekildedir: metal mamuller: %26,1, tekstil, giyim ve deri mamulleri: %25,6, ağaç ve mobilya: %24,3, yiyecek ve içecek: %12,7, kâğıt: %3,9 ve diğerleri: %7,4. Bu işletmeler genellikle çok küçük işletmelerdir. İmalat sektöründe faaliyet gösteren KOBİ’lerde ortalama 4,8 kişi istihdam edilmekteyken KOBİ’lerin %95’inde bu rakam 1 ile 9 kişi arasında değişmekte olup ortalama değer 3,1’dir. Türkiye’de kayıt dışı sektörün ulaştığı boyuttan ötürü bu veriler, KOBİ’lerin Türk ekonomisi açısından göreceli önemini göz ardı etmekte ve muhtemelen birçok OECD ülkesinde olduğundan daha fazla tipik boyutlarını abartmaktadır (Yapılan bazı tahminlere göre kayıt dışı ekonomi KOBİ faaliyetlerinin %50’sini yansıtmaktadır)” (AKGEMCİ, 2001).

“2002 Genel sanayi ve işyerleri sayımına göre; ülkemizde, 1,7 milyon işletme bulunmakta ve işletmelerin %14’ü (yaklaşık 247000) imalat sanayi işletmelerinden oluşmaktadır. İmalat sanayinde çalışanların sayısı 2.043.815 olup toplam çalışan sayısına oranı %32’dir” (CANSIZ, 2008).

Konuya coğrafi açıdan bakıldığında, KOBİ’lerin dağılımı nüfusun genel dağılımını yansıtmaktadır. Bu işletmeler toplam dağılımda sırasıyla %38 ve %17 olacak şekilde Marmara ve Ege Denizi’nin kıyı kesiminde yoğunlaşmışken İç Anadolu’da bulunan KOBİ’ler toplam sayının %16’sını, Akdeniz Bölgesi’ndekiler %11, Karadeniz %9 ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi’ndekiler %6’sını oluşturmaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi kayıtlı ekonomi bakımından son derece az gelişmiş bir bölgedir.

“Türkiye İstatistik Kurumunun 2003 araştırmasına göre; İmalat sanayinde faaliyet gösteren yaklaşık 246.899 işletme vardır. İşletmelerin ölçeksel dağılımı Çizelge 3’te verilmiştir. Çizelgeye göre imalat sanayi işletmelerinin 221.539’u yani %90’a yakını, sadece işletme sahibinin çalıştığı veya 1–9 işçi çalıştıran mikro ölçekli işletmelerdir. 10–49 işçi çalıştıran işletme sayısı 20.325’tir. 50–250 işçi çalıştıran işletme sayısı 4.118 ve 250+ işçi çalıştıran işletme sayısı ise 917’dir”(CANSIZ, 2008).

“Ülkemizde imalat sanayinde faaliyet gösteren işletmeler arasında KOBİ tanımına giren (1–250 işçi çalıştıran) işletmeler, toplam işletmelerin %99,6’sını oluştururken, çalışanların %69,7’sini istihdam etmekte, toplam katma değer de yaklaşık %32,3’ünü oluşturmaktadır. KOBİ’lerin istihdam ve işletme sayısı açısından taşıdıkları öneme karşılık yarattıkları katma değer azlığı onların geliştirilmesi ve desteklenmesine yönelik uygulamalara duyulan ihtiyacın göstergesidir” (CANSIZ, 2008).

“İşletme büyüklükleri itibariyle 1–9 işçi çalıştıran mikro işletmeler tüm işletmelerin yüzde 89,7’sini, istihdamın %27,7’sini oluştururken yarattıkları katma değer %6,5’de kalmaktadır” (CANSIZ, 2008).

Genelde küçük aile işletmesi şeklinde yapılan ve düşük katma değerli, emek yoğun sektörlerde faaliyet gösteren bu işletmelerin gelirleri, genişlemeye ve büyümeye olanak vermeyecek miktarda olup sadece işletme faaliyetlerini sürdürecektir düzeydedir.

“Toplam işletme sayısı içerisinde %8,2’si 10–49 işçi çalıştıran küçük ölçekli işletmelerdir. Çalışanların %20,9’unu istihdam etmektedir. 50–250 işçi çalıştıran ve orta ölçekli işletmeler grubuna karşılık gelen işletme grupları da tüm işletmelerin yüzde 1,6’sını oluştururken istihdamın %21,1’ini sağlamaktadırlar. Bu işletmeler yüksek katma değerli ürünler üretmekte ve diğer gruplara oranla daha profesyonel bir anlayışla yönetilmektedir” (CANSIZ, 2008).

Çalışan sayısı	İşletme sayısı	Toplam işletmeler içindeki payı (%)	İstihdam
1-9	221.539	89,7	27,7
10-49	20.325	8,2	20,9
50-249	4.118	1,6	21,1
250+	917	0,3	30,3
Toplam	246.899	100	100

Tablo 3: İmalat Sanayinde Faaliyet Gösteren İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı

Belen’e göre bu işletmeler, ekonomiye dinamizm ve rekabetçi bir boyut kazandırarak piyasa mekanizmasının etkinliğini artırmada, sürdürülebilir kalkınmayı sağlama, istihdam yaratma, bölgesel sosyo-ekonomik dengesizlikleri giderme ve kalkınmayı tabana yayma gibi önemli fonksiyonları ile Türk ekonomisinin temel dinamiğini oluşturmaktadır.

Kobi’lerin sosyal hayata katkıları

“KOBİ’lerin sadece ekonomik hayatta değil sosyal hayatta da önemli görevleri vardır. KOBİ’ler ülkede geniş bir alana yayıldıkları için bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermede, mülkiyeti geniş bir alana yaymada, istihdam alanı meydana getirip, bunu sürdürmede ve demokratik hayatı canlı tutmada önemli bir güçtür. KOBİ girişimcilerinin mülkiyet tutkuları, başarılı olma arzuları, cesaretli adımları ve yatırım yapma istekleri siyasi istikrarın temel mekanizmalarındandır. Başarılı girişimciler, potansiyel girişimcileri etkileyecek, onların da ekonomiye girmelerine neden olacak ve demokratik bir ortamda, psikolojik tatmin gittikçe artacaktır. Güçlü KOBİ’ler büyük işletmeleri de olumlu yönde etkileyecek ve sosyal yönden bir rahatlama olacaktır” (KENDİRLİ, BİLGİNER, 2001).

“KOBİ’ler sadece ekonomik yaşamda değil, sosyal yaşamda da önemli birer işlev üstlenebilmektedirler. KOBİ’ler Türkiye’de geniş bir alana yayıldıkları için bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesinde, mülkiyetin geniş bir alana yayılmasında, istihdam olanağı yaratılmasında ve demokratik yaşamın desteklenmesinde oldukça önem taşıyabilmektedirler. KOBİ girişimcilerinin mülkiyet tutkuları, başarılı olma arzuları, cesaretli adımları ve yatırım yapma istekleri siyasi istikrarın da temel mekanizmaları arasında kabul görebilmektedir” (AK GEMCİ, 2001).

“Gerek Ülkemizde, gerekse dünya ekonomilerinde KOBİ’ler yaşanan önemli krizlerden fazlaca etkilenmemiş ve hatta bu krizlerin atlatılmasında önemli roller üstlenmişlerdir. KOBİ’ler sadece geri kalmış ülkelerde yaygın değildir. Gelişmekte olan ülkelerle, sanayisini tamamlamış gelişmiş ülkelerdeki KOBİ’ler sayı, istihdam ve katma değer olarak karşılaştırılırsa, gelişmiş ekonomilerde de KOBİ’lerin önemli bir yeri olduğu görülür” (AKGEMCİ, 2001).

Kobilerin diğer önemli özellikleri

Rekabetin korunmasına katkıları

“Serbest piyasa koşullarında rekabet gücü, işletmelerin hayatta kalabilme ve başarılı olma şansını artırmaktadır. Küçük sanayi işletmeleri rekabetin korunmasına önemli katkıda bulunmaktadır. Küçük sanayi işletmelerinin toplam miktar ve çeşitliliği etkin kurumların(büyük sanayi işletmeleri, sendikalar, hükümet) piyasada baskın olması sonucu serbest pazar ekonomilerinde ortaya çıkan bazı bozukluk ve etkinsizlikleri dengeye getirmeye çalışır”(BUDAK, 1990).

“Küçük sanayi işletmeleri üretim faaliyetlerinin birkaç büyük işletme elinde toplanmasını ve dolayısıyla tekelleşimi önlemektedir”(BUDAK, 1990).

Sermaye birikimine katkıları

“Küçük işletmeler aileden sağlanan veya şahısların kendi birikimleriyle kurulabilirler. KOBİ’ler küçük birikimlerle, aile birikimlerinin doğrudan yatırımlara yansıtılmasını, yöresel sermaye ve girişimci kaynaklarının verimli biçimde kullanılmasını sağlarlar” (KÜÇÜK, 2005).

İstihdama katkıları

“KOBİ’ler ülkenin, en küçükten en büyüğe, bütün yerleşim birimlerinde rahatlıkla kurulabilmektedir. Özellikle küçük yerlerde hem iş sahası olarak, hem de insanlara yaşadıkları toplumdan kopmadan iş sahibi olmanın kolaylığını sağlarlar” (KÜÇÜK, 2005).

“Küçük sanayi işletmeleri teknolojiye meydana gelen yeniliklere ve değişikliklere daha çabuk uyum sağlayabildikleri için ortaya çıkabilecek olumsuz durumları daha az etkilenerek atlatabilirler. Sahip oldukları bu nitelik sayesinde devamlı bir istihdam kaynağı olabilirler”(BUDAK, 1990).

Yeni fikirlerin ve buluşların doğuşuna katkıları

Sanayileşmiş ülkelerde, küçük sanayi işletmelerinin, ileri teknoloji ile çalışan pek çok kuruluşa girdi sağladığı bilinmektedir. Böylece küçük sanayi işletmelerinin büyük işletmelere girdi sağladıklarından yarattıkları yenilikleri bu yolla aktarıp, yaratılan faydanın daha da yükselmesine katkıda buldukları söylenebilir. Bu tür yeni buluş ve fikirlerin büyük işletmelerde denenmesi zordur. Büyük ölçekli işletmeler yeniliklerin denenmesi konusunda daha tutucu ve dikkatlidir. Bunun nedeni büyük işletmelerin büyük yatırımlarla oluşturulmuş olmasıdır. Bu tür işletmeler olumsuz sonuçların ortaya çıkması halinde büyük maliyet giderleri ile karşılaşabilirler. Bu açıdan küçük sanayi işletmeleri büyük işletmelere göre işletmeye fazla yük getirmeyen yenilik ve buluşlara daha çok açıktırlar.

“Küçük sanayi işletmeleri boyutları küçük olduğundan esneklik yeteneklerini kullanarak kendilerini farklı ürün üretmeye ve yeni buluşları denemeye göre ayarlayabilirler”(BUDAK, 1990).

Kobi’lerin sorunları

Bu bölümde KOBİ’lerin yaşadıkları sorunlardan, çözüm önerilerine zemin hazırlanacak şekilde, özellikle en çok karşılaştıklarına inanılan sorunlar üzerinde durulacaktır. Değineceğimiz sorunlar daha çok yönetim, pazarlama, makine teçhizat, personel sorunları gibi işletme içi sorunlar olacaktır.. Bu sorunların üzerinde durulup iyi analiz edilmesi, sorunlara daha hızlı çözümler getirebilme şansını artıracaktır.

Hammadde sorunları

“Küçük ve orta ölçekli sanayinin yaşadığı en büyük sorunlardan biri hammadde darboğazı ve hammaddenin kalitesiyle ilgili problemdir. Üretimin önemli bir kısmında kalite standardı yoktur” (KARAKOÇ, 2003).

Karakoç’un bu fikrine katılmakla beraber hammadde ve yarı mamul madde sorununun, KOBİ’lerdeki finans yetersizliğinden kaynaklandığını da ortaya koymamız gerekir. Finans yetersizliği KOBİ’lere hammadde alma ve stok etme olanağını tanımamaktadır.

Özellikle kereste ve kaplama üretiminde çalışan KOBİ’ler, bizim özgün araştırmamızda yurtdışından hammadde alımında zorlandıklarını belirtmişlerdir. Küçük ölçekli bu işletmeler bir gemiyle gelecek miktarda hammadde ve yarı mamul getirebilecek mali kaynaktan zorlanmaktadır. Bu konuda sıkıntısını gündeme getiren işletmeler birleşerek hammadde alımı önerisine sıcak

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi) sorunları

bakmaktadır. Ancak işletmeler arasında bu köprü sağlanamamaktadır.

Örnek olarak orman ürünleri endüstrisi alanında çalışan KOBİ'leri gösterebiliriz. Bu tür işletmeler hammadde alımlarını sadece OGM'nin piyasa satışlarından veya tüccarlardan sağlamaktadır. Bu konuda dile getirilen bir başka sorun da OGM ile ilgili, hammadde satışının kesimden hemen sonra yapılmaması nedeniyle karşılaşılan kalitedeki kayıplarıdır. Aynı üreticiler mevsimsel sorun da yaşamaktadır. Kışın ormandan üretim yapılamaması yurtdışından hammadde getirme gücü bulunmayan üreticiler için hammadde de sıkıntı yaşanmasına neden olmaktadır.

Üretim sorunu

Küçük ve orta ölçekli mobilya üreticileri özellikle üretimde sık sorunlar yaşamakta ve yaşanan sorundan önemli ölçüde zarar görmektedir. Bilgisayar destekli üretime dayalı çalıştıkları için tezgâhlarda karşılaşılan herhangi bir arıza, giderilene kadar üretimi yoğun bir şekilde aksatmaktadır. İşletmeler bu anlamda teknik desteği genelde dışarıda anlaşmalı oldukları kişilerden sağlamaktadır. Bu durum işletmeye zaman kaybı yaşatmakta, bunun sonucunda hem maddi hem de siparişin zamanında teslim edilememesi gibi konularda işletmeyi sıkıntıya düşürmektedir. Bu tür işletmelerde yaşanan üretim sorunlarının CNC tezgâhlarının operatörlerince yeterince bilinmemesinden kaynaklandığı da göz ardı edilmemelidir.

Yönetim sorunu

Küçük ve orta ölçekli işletmelerde işletme sahibi işletme yönetiminde tam bir egemenliğe sahiptir. Bu özellik aynı zamanda çalışanların yönetime katılmasını engelleyen bir faktördür. Küçük işletmelerde merkezi bir yönetim vardır. Yönetici kendi hedefleri doğrultusunda karar almaktadır.

“Küçük ve orta ölçekli işletmelerin sahipleri aynı zamanda üst yönetici olduğundan, işletmenin üretim, finansman, personel ve pazarlama işlevlerinin yürütülmesi de bu kişilerin sorumluluğunda bulunmaktadır. Bu nedenle KOBİ'lerin temel işlevlerinin etkin biçimde yürütülmesi işletme sahibinin eğitim, bilgi ve kişisel yetenek, motivasyon ve davranışlarıyla sınırlıdır”(DEMİR VE DİĞ, 2004).

İşletme sahibi aynı zamanda yönetici olduğu için profesyonel düşünemese dahi aldığı kararları uygulama yetkisini elinde bulundurur. Sahibi olduğu işletmeyle ilgili çeşitli durumlarda profesyonel yaklaşımlarda bulunamamakla beraber sahiplik duygusunun verdiği duygusal yaklaşım, kararlarının başarı seyrini olumsuz yönde etkileyebilir.

AKGEMCİ ye göre; Planlama, örgütleme, yöneltme ve denetim gibi yönetim fonksiyonları sorumluluğunun da tek sahip yöneticide toplanması, onun bu konularda yetersizliği, insan idare etmeyi “parayı verir çalıştırırım” düşüncesi ile hafife alması yönetim işini daha da zorlaştırarak yönetim fonksiyonları düzeyinde birtakım sorunları ortaya çıkarmaktadır (ÖZKANLI, NAMAZALİEVA, 2006).

Aile fertleri tarafından yönetilen işletmelerde yönetim ve çalışanlar arasında sağlıklı bir iletişim sağlanamamaktadır.

“KOBİ'lerde genellikle aile yönetim şekli üstün olduğundan aile içindeki düzensizlik ve problemler direkt işletmenin yönetimine yansıtılmaktadır” (ŞİMŞEK, 2002).

Finansman sorunları

KOBİ'ler, sermaye ve ciro miktarlarının ve ölçeksel büyüklüklerinin düşük olması, kurumsal yapılanmalarının yetersizliği, düşük verimlilik ve düşük kapasite kullanım oranlarıyla çalışmaları, sistemin gerektirdiği güvence vb. yükümlülükleri karşılamakta çektikleri güçlükler nedeniyle banka ve kredi sisteminden yeterince yararlanamamaktadır. Dolayısıyla da kaynak verenlere gerekli güvenceyi sağlayamadıklarından, küçük işletmeler yabancı kaynak bulmakta zorlanmaktadır.

Pazarlamayla ilgili sorunlar

KOBİ'lerin temel sorunlarından biri de gelişme sürecinde üretilen mal ve hizmetlerin pazarlanmasına yeterince önem verilmemiş olması, pazarlama konusunun ihmal edilmesidir.

Profesyonel bakış açısıyla araştırma yapılmadan uygulanan satış çabası, ürünlerin maliyetini artırmaktan ileriye geçememektedir.

“Pazarlama sorunlarından kurtulabilmek için küçük sanayi işletmeleri pazarlamayı, büyük işletmelerin özelliği olarak görmemeli, bu konuda bilgi edinmeleri, emek yoğun üretimin maliyet artırıcı özelliğinin iyi bir pazarlama ile denetim altında tutulabileceğinin farkında olmaları gerekmektedir” (ÖZALP, 1993).

Satın alma ile ilgili sorunlar

Üretim sürecinin ilk aşamasını oluşturan satın alma faaliyeti; KOBİ'lerde işletme sahibi veya yakını tarafından gerçekleştirilmektedir. Satın alma konusunda uzman olmayan işletme sahibi satın alma konusunda söz konusu ürün veya hizmetin kalitesini ve üretim sürecine uygunluğunu değerlendirmeden önce fiyat ve ödeme koşullarının uygunluğunu göz önünde bulundurmaktadır. Bu öncelik doğrultusunda kalite ve müşteri memnuniyetine yönelik satın almadan ödün vermektedir.

“Bu işletmeler sipariş tarzı üretim yaptıklarından, ihtiyaç duydukları malzemeler de alacakları siparişe göre değişmektedir. Bu işletmelerin, sipariş hacimleri büyük işletmelere oranla daha düşüktür, bundan dolayı da malzeme alımında fiyat indirimden yararlanamamakta, bu da ürün maliyetlerini artırmaktadır. Aldıkları siparişler yüksek oranlarda tutulursa bu kez de stok maliyetlerinin artması sorunuyla karşılaşmaktadırlar” (KARAKOÇ, 2003).

Sonuç ve öneriler

Görüldüğü gibi KOBİ'ler tüm dünyada ekonominin ve sosyal yaşamın temel yapı taşlarından biridir. Bir ülkenin gelişmesinde, istihdam yaratılmasında, ekonominin güçlenmesinde çok önemli görevler üstlenmektedirler. KOBİ'lerin ekonomik ve toplumsal düzen içerisinde bu kadar önemli bir konumda olmalarına karşın uluslar arası geçerliliği olan bir KOBİ tanımı henüz yapılamamıştır. Ortak bir KOBİ tanımının yapılamamasının asıl nedeni ülkelerin ya da ülke içerisinde bölgelerin sanayi yapılarının, teknolojik olanaklarının ve gelişmişlik düzeylerinin farklı olmasıdır. Öncelikle uluslar arası düzeyde bir tanım yapılmalıdır,

Ülkeler arasında ve hatta aynı ülkedeki kurumlar arasında KOBİ tanımı konusunda bir fikir birliği oluşturulmalıdır.

KOBİ'lere yönelik çalışan kurumların her biri kendine göre bazı tanımlar yapmaktadır. Tanımlardaki sınırlar, genellikle ülkelerin ekonomilerinin büyüklüğüne bağlı olarak değişmektedir. Bu nedenle, KOBİ deyimi, hukuki olmaktan çok ekonomik bir anlam taşımaktadır. Diğer ülkelerde olduğu gibi tüm bu tanımlamalarda kullanılan ölçüt, ağırlıklı olarak çalışan kişi sayısıdır.

Dünya üzerinde yaygın bir şekilde bulunan ve ülke ekonomilerinin dinamik unsuru olarak görülen KOBİ'ler için belirli teşvik ve yardımların belirli bir guruba giren işletmelere yapılabilmesi, gerekli olan yaptırımların o statüdeki işletmelere uygulanabilmesi amacıyla dünya ticaretini yönlendiren kuruluşlar da kendilerine uygun KOBİ tanımlamaları yapmışlardır.

Gelişmiş ülke ekonomilerinde büyük bir pay sahibi olan KOBİ'ler, yerine getirdikleri işlevler nedeniyle ekonomik sistemin temel taşı oluşturumaktadırlar.

KOBİ'ler değişen piyasa koşullarına karşı hızlı uyum yetenekleri, esnek üretim yapıları, bölgesel kalkınmadaki rolleri, işsizliğin azaltılması ve yeni iş alanlarının açılmasındaki katkıları gibi bir dizi olumlu özellikleri nedeniyle ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasında önemli bir işlev görmektedirler. KOBİ'ler sağladıkları bu katkılarında dolayı kamu politikalarının önemli uygulama alanlarından biri haline dönüşmüştür. Bu çerçevede, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere tüm ülkeler KOBİ'lerin doğması, büyümesi, gelişmesi ve korunabilmesi için elverişli ekonomik

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi) sorunları

ortamı yaratacak politikaları geliştirmeye çalışmalıdırlar.

KOBİ'lerin birer mesleki okul niteliği taşımaları ve üretebilme yetenekleri, bölgesel gelişmede ve göçleri önlemede önemli bir rol oynar. Gelip-geçici, dönemsel veya mevsimlik krizlerden en az etkilenme özellikleri ile toplumsal barışın korunmasına ve bunalımların aşılmasına da katkıda bulunabilirler. Bu nedenle KOBİ lerin sosyal yönü üzerinde yeterince durulmalı ve bu açıdan ülkeye katkısı desteklenmelidir.

Tüketicilerin günlük, sürekli ihtiyaçlarını karşılamaları, toplumun tüm kesimleri ile doğrudan ilişki kurabilmeleri, tüketici isteklerine ve yeniliklere hızla uyum sağlayabilmeleri KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal hayatta istikrar unsuru olmalarının göstergeleridir.

KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal hayata katkılarının yanında; rekabetin korunmasına, sermaye birikimine, yeni fikirlerin ve buluşların doğuşuna katkıları da çok yüksektir. KOBİ'lerin bu yönleri üzerinde özellikle durulmalıdır.

Ekonomik ve sosyal düzeyde ülkenin temel taşları olan KOBİ ler için ulusal düzeyde KOBİ lerin verimlerini ve katma değer içindeki paylarını arttırmak, uluslararası rekabet güçlerini geliştirmek esasına yönelik bir strateji ve eylem planı geliştirilmelidir. Bu eylem planının ana özelliklerinden biri de AR-GE faaliyetlerinin KOBİ'lere yönlendirilmesi olmalıdır. Çünkü ülkemizde AR-GE çalışmalarının neredeyse tamamı büyük ölçekli işletmelerde yapılmaktadır. Bu konuda önemli bir gelişme TÜBİTAK tarafından uygulamaya alınmış ve KOBİ lerin AR-GE ye yönelik projeleri için farklılaştırılmış yeni bir destek programı başlatılmıştır. Bu uygulama önemle incelenmeli ve desteklenmelidir.

Kaynaklar

AKGEMCİ, T., 2001, KOBİ'lerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler, KOSGEB Resmi Sitesi, <http://www.kosgeb.gov.tr> [Ziyaret Tarihi: 04.07.2009].

KOBİ Bilgi Sitesi, KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı 2007-2009, <http://kobi.org.tr/kobi2.php?haberid=1769&sy=4> [Ziyaret Tarihi: 04.07.2009].

OECD, Türkiye'deki Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Mevcut Durum ve Politikalar, <http://www.oecd.org./dataoecd/37/37/33705673.pdf> [Ziyaret Tarihi: 04.07.2009].

BUDAK, G., 1990, Küçük Sanayi İşletmelerinin Yönetim ve yapı Özellikleri ile Örgütsel Etkinliği (İzmir Deri-Konfeksiyon Sanayinde Bir İnceleme), Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

CANSIZ, M., 2008, Türkiye 'de KOBİ'ler ve KOSGEB, DPT Yayınları, Ankara, Yayın No: DPT: 2782

CINDIK, H., AKYÜZ, K., C., 1996. Trabzon İlindeki Küçük ve Orta Ölçekli Orman Ürünleri Sanayi İşletmelerinin Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

DEMİR, N., BİRBİL, D., ATALAY, N., YILDIRIM, Ş., 2004, Pazarlama Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Küçük ve Orta Boy İşletmeler, Milli Produktivite Merkezi Yayınları, ANKARA, NO:633.

ERSÖZ, S., KAHVECİOĞLU, R.,2004, KOBİ'lerin Sorunlarına Yönelik Kırşehir İlinde Bir Araştırma ve Çözüm Önerileri, Standard,

KARAKOÇ, F., A., 2003, İmalat Sanayindeki KOBİ'lerde Çalışma İlişkileri ve Sosyal Politika Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KAYALI, C., AKTAŞ, H., 2003, Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerde Yönetim Krizi ve Toplam Kalite yönetimi, Celal Bayar Üniversitesi, <http://www.bayar.edu.tr/~iibf/dergi/pdf/c10522003/cakha.pdf>. [Ziyaret Tarihi: 04.07.2009]

KENDİRLİ, S., BİLGİNER, M., 2001, KOBİ'lere Alternatif Çözüm Önerileri, *Standard Dergisi*, Sayı 472, Sayfa NO:42-61.

KÜÇÜK, O., 2005, *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Sözkese Matbaacılık, 975 347 935 2, Ankara.

MARTINEZ,

MİSTEPE, U., 1999, Orman Ürünleri Sanayinde Toplam Kalite Yönetimi, *Standard Dergisi*, Sayı: 452, Sayfa No: 33-47.

MÜFTÜOĞLU, T., 2002, Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler KOBİ'ler (Sorunlar-Öneriler), Ankara

ÖZKANLI, Ö., NAMAZALİEVA, K., 2006, Kırgızistan'da Faaliyet Gösteren Bazı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yönetim Sorunları Üzerine Bir Araştırma, <http://yayinlar.yesevi.edu.tr/files/article/47.pdf> [Ziyaret Tarihi: 04.07.2009].

ŞİMŞEK, M., 2002, *Ekonominin Lokomotifi KOBİ'lerin Olmazsa Olmazları*, Alfa/Aktüel Kitabevi, Melisa Matbaacılık, İstanbul, 975-297-169-5

(TÜİK) Türkiye İstatistik Kurumu Resmi Sitesi

TÜRKEL, 1999.

USLU, Ş., DEMİREL, Y., 2002, KOBİ'lerde Üretim-Pazarlama ve Çalışanların Sorunları üzerine Bir Araştırma, *Standard Dergisi*, Sayı:492, Aralık 2002.

YILMAZ, T., 2005. Türkiye' deki KOBİ'lerin Sorunları ,Çözüm Önerileri ve Sağlanan Destekler, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gebze.

ABMYO Dergisi'nde Yayımlanacak Makaleler İçin Yazım Kuralları

Dergide yayımlanan makaleler yazı işlerinin izni olmaksızın başka hiç bir yerde yayımlanamaz veya bildiri olarak sunulamaz. Kısmen veya tamamen yayımlanan makaleler kaynak gösterilmeden hiçbir yerde kullanılamaz. Dergiye gönderilen makalelerin içerikleri özgün, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır. Makaledeki yazarlar isim sırası konusunda fikir birliğine sahip olmalıdır.

Makale Türleri

Makaleler İki grupta değerlendirilecektir:

Dergiye gönderilen makaleler aşağıdaki özellikleri taşıyan çalışmalar olmalıdır:

- Özgün araştırmalarla ilgili çalışmalar,
- Uygulama örneklerini bilimsel bir yaklaşımla anlatan çalışmalar,
- Belirli bir konuda, önemli gelişmeleri değerlendirip eksiklikleri ortaya koyan derleme çalışmaları,
- Tez çalışmasından elde edilen sonuçların bilimsel tutarlılığı olan bir bölümünden ya da tümünden yararlanılarak hazırlanmış, doktora öğrencisinin ve tez danışmanının ortak yazar olarak yer aldığı bilimsel makaleler.

ABMYO Dergisi'nde yayımlanan makaleler yayın tarihinden itibaren derginin bir sonraki sayısına kadar tartışmaya açık olacaktır. Makaleler için yapılan eleştiriler dergide yayınlanacaktır.

Makaleler en fazla 12 sayfa olmalıdır. Makaleler en az Word 6.0/95 formatında diskette veya CD'de teslim edilmeli ya da ABMYO Dergisi elektronik posta adresine gönderilmelidir. Orijinal olarak hazırlanmış makaleler % 20 oranında küçültülerek basılacaktır, bu nedenle şekil ve tablolar bu durum göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. **ABMYO** Dergisi siyah beyaz basıldığından gönderilen makaledeki resim, fotoğraf, şekil ya da grafikler renkli olmamalıdır.

Sayfa Düzeni

Sayfa boyutu A4 kağıt boyutunda olmalı, sayfa yapısında sağdan ve soldan 2 cm; üstten 2.5 cm; alttan da 3 cm boşluk bırakılmış olmalıdır. Metin, sağ ve sola dayalı (justify), tek aralık olarak yazılmalı, paragraflar arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır. Başlık, şekil adı, tablo adı gibi fornatı belirtilmiş yazılar dışında kalan metin Times New Roman yazı karakterinde 12 punto ile yazılmalıdır.

Makale Başlığı

Makale başlığı metnin İeriğini yansıtmalı, 70 harfi geğmemeli ve gereksiz uzatmalardan kağınılmalı; Times New Roman yazı karakterinde 20 punto ile yazılmalı ve sadece başlığın ilk harfi bŸyŸk olmalıdır. Başlık sayfanın Ÿst sınırından 6 cm boşluk bırakıldıktan sonra yazılmalıdır.

Yazar Adı

Yazar adı sayfanın Ÿst sınırından 10 cm aşağıda olmalıdır. Yazar adının ilk harfi ve soyadı bŸyŸk harf olmak Ÿzere Times New Roman, 12 punto ve koyu (bold) olarak yazılmalıdır. Yazar adının altına Times New Roman 10 punto ve italik olarak adres yazılmalıdır. Yazışmalara yapılacağı yazarın ismi, telefon numarası, elektronik posta adresi, yayının 1. Sayfasının altında dip not (footer) olarak alttan 2 cm yukarıda, 10 punto, Times New Roman formatıyla yazılmalıdır.

TŸrkçe Ŗzet

Ŗzet; yazıya konu olan çalışmanın amaçlarını, kullanılan yŸntemleri, ulaşılan sonuçlan, değerlendirmeleri içermeli ve 200-250 **kelime arasında** olmalıdır. Bu haliyle Ŗzet, yapılan çalışma hakkında fikir verebilmelidir. Ŗzet, Times New Roman yazı karakteri ile 12 punto, italik olarak sayfanın Ÿst sınırından

13cm boşluk bırakıldıktan sonra yazılmalı ve satırlar arasında tek aralık (single space) bırakılmalıdır. **Ŗzet** kelimesi koyu (bold) olmalıdır. Ŗzet kelimesi ile metin arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır.

Anahtar Kelimeler

Ŗzet ve abstract kısımlarından sonra, makalenin konu sınıflandırmasının yapılabilmesi için en az 3, en çok 6 adet anahtar kelime verilmelidir. Anahtar kelimeler Ÿnemlerine gŸre sıralanmış, Times New Roman yazı karakteri ile, TŸrke anahtar kelimeler 12 punto, İngilizce keywords 11 punto ve italik yazılmalıdır. Sadece **anahtar kelimeler** ve **keywords** kelimeleri koyu (bold) ve italik olarak yazılmalıdır. TŸrke Ŗzet ile anahtar kelimeler arasında ve abstract ile keywords arasında bir satır boşluk bırakılmalıdır.

Makalenin İngilizce Başlığı

Makalenin İngilizce başlığı sadece ilk harfi bŸyŸk olmak Ÿzere Times New Roman yazı karakterinde

14punto ile koyu olarak yazılmalıdır.

İngilizce Ŗzet (Abstract)

İngilizce Ŗzet, yazıya konu olan çalışmanın amaçlarını, yazıda kullanılan yŸntemleri, ulaşılan sonuçları ve değerlendirmeleri içeren, TŸrke Ŗzette olduğu **gibi** bilgi vermek Ÿzere, 200-250 **kelime arasında** olacak şekilde hazırlanmalıdır. Abstract, Times New Roman yazı karakteri ile

11 punto, italik ve satırlar arasında tek aralık olacak şekilde yazılmalı, sadece **abstract** kelimesi 12 punto ve koyu (bold) olmalıdır.

Başlıklar

Ana Başlık

Giriş bölümü yazıyı doğrudan ilgilendiren, uzun tarihçeler içermeyen bir bölüm olmalıdır. Tüm ana başlıklar sola dayalı olarak Times New Roman formatında 14 punto, koyu renk (bold) ve başlığın sadece ilk kelimesinin ilk harfi büyük olacak şekilde yazılmalıdır. Hiçbir başlığın önüne numara veya herhangi bir işaret konulmamalıdır. Giriş dışındaki ana başlıklardan öne 18 punto boşluk bırakılmalı, ana başlıktan sonra boşluk bırakılmadan makale metni başlamalı, metin yazı karakteri Times New Roman ve 12 punto olmalıdır.

Ara Başlık

Ana başlıktan sonra herhangi bir metin yazılmadan ara başlık yazılması gerektiğinde arada boşluk bırakılmayacaktır. Ara başlıklar sola dayalı olarak Times New Roman formatında 12 punto, koyu renk (bold) yazılmalı ve başlığın sadece ilk kelimesinin ilk harfi büyük olmalıdır. Ara başlıktan sonra boşluk bırakılmadan makale metni başlamalıdır. Herhangi bir metin yazıldıktan sonra konulacak ara başlıklardan önce bir boşluk bırakılmalıdır.

Alt Başlık

Alt başlıklar paragrafın başında ve metinden bir çizgi (-) işareti ile ayrılarak yazılmalı ve hemen yanından metin devam etmelidir. Alt başlık Times New Roman yazı tipinde italik, 12 punto ve sadece ilk kelimenin ilk harfi büyük olarak yazılmalıdır.

Şekiller

Metin içinde yer alan şekiller metin sınırlarını aşmayacak şekilde ortalanarak konulmalıdır. Şekiller mutlaka net ve okunaklı olmalıdır. **Baskı sırasında yayın %20 oranında küçültüleceği için şekil büyüklükleri bu durum göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.** Şekiller ya bir çizim programı ile çizilmiş olmalı ya da taranmış ise en az 300dpi çözünürlükte taranmış olmalıdır. Şekil olarak gösterilen grafik, resim ve metin kutularında yer alan yazı ve sayıların büyüklüğü makale içinde Times New Roman karakteri ile yazılmış 9 punto boyutundaki bir yazının büyüklüğünden az olmamalıdır. Şekil no ve adları şeklin altında ortalanarak, tek aralıklı ve Times New Roman 12 punto ile italik yazılmalı ve sadece ilk kelimenin ilk harfi büyük olmalıdır. Şekilden önce, şekil adından önce ve sonra da birer satır boşluk bırakılmalıdır. Şekiller metin içine yerleştirilirken mutlaka şekilden önce atıfta bulunulmalıdır.

Resim ve Fotoğraflar

Resim ve fotoğraflar taranmış ise en az 300 dpi çözünürlükte taranmış olmalı, metin içinde mutlaka atıfta bulunulmalı, şekillerle beraber numaralandırılmalıdır.

Tablolar ve Denklemler

Metin içerisinde yer alan tablolar aşağıda görüldüğü gibi metin sınırlarını aşmayacak şekilde ortalanarak konulmalıdır. Tablo no ve adları, tablonun üstünde tek aralık ve Times New Roman 12 punto ile sadece ilk kelimenin ilk harf büyük olacak şekilde ortalanarak ve italik yazılmalıdır. Tablo adı yazılırken üstte ve altta birer satır, tablodan sonra ise bir satır boşluk bırakılmalıdır. Tablolara tablodan önce mutlaka metin içerisinde atıfta bulunulmalıdır.

Tablo satır ve sütunlarındaki rakam ve yazılar Times New Roman 12 punto yazılmalıdır. Ancak zorunlu kalman durumlarda yazı boyutu yazı sınırlarını geçmeyecek şekilde en az 9 puntoya kadar düşürülebilir. Tablodaki parametre ve isimlerin yer aldığı ilk satırın hem altı hem de üstü 1.5 punto kalınlıkta birer çizgi ile kapatılmalıdır. Daha sonraki satırlarda herhangi bir yatay ve dikey çizgi kullanılmadan son satırın altına bir çizgi daha ilave edilerek tablo sınırlandırılmalıdır.

Metin içerisine yazılacak denklemler, word yazım programındaki equation editör ile sola dayalı olarak yazılmalı ve eşitliklere sağa dayalı olarak parantez içerisinde numara verilmelidir.

Semboller

Makale çok sayıda sembol içeriyor ya da makaledeki sembollerin açıklanması gerekiyorsa uluslararası standarda uygun olarak, semboller, kaynaklardan önce, Times New Roman 11 punto ile ve italik yazılmalıdır.

Makalede ondalık gösteriminde nokta kullanılmalı, binlikleri ayırırken virgül veya nokta kullanılmamalı gerekiyorsa tek boşluk kullanılmalıdır.

Kaynaklar

Yazı içinde atıfta bulunulan kaynaklar; ya ...Smith (1980)... şeklinde cümlenin içinde, ya ...(Smith, 1980; Adams, 1981) ya da (Smith vd., 1980) şeklinde cümlenin sonunda yazar soyadı ve yayın yılı belirtilerek verilmelidir. İki yazarlı kaynaklarda iki yazarın da soyadı yazılmalı (Snell ve Etre, 1971), ikiden fazla yazarlı kaynaklar parantez içinde gösterilecek ise vd. kısaltması kullanılmalı (Li vd., 1998), parantez dışında Li ve diğerleri (1998) kullanılmalıdır.

Makale metninin sonunda kaynaklar bölümü bulunmalı ve yazar soyadına göre A'dan Z'ye doğru alfabetik sıralama yapılmalıdır. Kaynaklar, Times New Roman 11 punto ile yazılmalı, sadece *dergi, kitap ya da sempozyum adı Italik* olmalıdır. Kaynaklarda, varsa cilt numarası koyu renkte, sayı numarası normal karakter ile yazılmalıdır. Kaynaklar kısmında yer alan ulusal-uluslararası makalelerin yer aldığı dergi adları kısaltılmış halleriyle değil, açık olarak yazılmalıdır. (Örnek olarak dergi adı Wat. Res. şeklinde değil Water Resources şeklinde yazılmalı.)

Kaynak gösterimleri aşağıdaki örnekler gibi yapılmalıdır.

i) Ulusal - Uluslararası Makaleler

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Magnetic fields, *Electra*, **24**, 9, 117-143.

ii) Ulusal - Uluslararası Bildiriler

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Magnetic fields, *Proceedings*, 5th Conference, Electronics, 117-143, Sydney, A.

iii) Ulusal - Uluslararası Kitap

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Magnetic fields,, 295, Mc. Graw Press, London.

- Kitap İçinde Bölüm

Sensoy, T., (1998). Magnetic fields, in Reinhardt, M, *eds, Physics, Mc. Graw HM Press*, 2-5, Oxford, UK.

- Editörlük

Sensoy, T., *eds.* (1998). *Magnetic fields*, 25, Mc. Graw Hill Press, Oxford, UK.

iv) Makaleler

Sensoy, T., (1998). Manyetik alan etkisi, *Elektrik Sistemleri Dergisi*, **5**, 3, 6-12 Grabowski, W. ve Hindmann, E. M., (1970). *Journal of Physics*, **14**, Paris.

v) Basılmış Bilimsel Rapor

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., eds. (1998). Magnetic fields, J., Technical Report, ICTP TRIL Programme, 12, Trieste.

vi) Mesleki Teknik Rapor

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., eds. (1998). Manyetik Alan Teorisi, Teknik Rapor 5, CEV Vakfı, İstanbul.

vii) Doktora, Y.Lisans Tezi

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Manyetik Alan Teorisi, *Doktora tezi*, AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

iviii) Standartlar

TS920, (1990). Binalarda rüzgar yükü kuralları, *Türk Standartları*, Ankara.

ix) Güncel Yazı

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Manyetik Alan Teorisi, *Bilim ve Teknik*, **63**, 7, 3-5

Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (2000). Manyetik Alan Teorisi, *Hürriyet Gazetesi*, sf. 1, 2, 12,2000.

x) Web Adresleri

Kaynakların A'dan Z'ye sıralanması bittikten sonra 1 punto kahlıklı bir çizgi çekilerek, çizginin altından itibaren, İnternet kaynakları, siteden yararlanılan tarihle beraber yazılmalıdır. Yılmaz, A., Brown, O. ve Nelson, H., (1998). Manyetik Alan Teorisi, <http://www.server.com/final/paper1.html>, (21.12.2005)

Mimari Restorasyon Programı

T.C. ANADOLU BİL MESLEK YÜKSEKOKULU

ANADOLU BİL
PROFESSIONAL SCHOOL OF HIGHER EDUCATION
JOURNAL

İÇİNDEKİLER CONTENTS

Başkandan
Dr. Mustafa AYDIN

Saygılar öğretmenim
Prof.Dr. M.Salih ÇELİKKALE

1-3

Matematikte ilginç sayılar
Interesting numbers in mathematics
Prof.Dr.Ali DÖNMEZ

4-11

İnternet kullanıcılarının demografik özellikleri ile önde gelen web arama motorları tercihleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma
A research on the relationship between demographic properties and prominent web search engine choices of internet users
Yard. Doç. Dr. Evren AYRANCI

12-24

Kurumsal yatırımcılar ve Türk sermaye piyasasında kurumsal yatırımcıların gelişimi üzerine bir değerlendirme
An evaluation on the development of institutional investors in Turkey's capital market and the institutional investors
Yrd.Doç.Dr. Faruk AKIN Dr. Nalân ECE

25-39

The Impact of Christianity, Roman and Greek literature, and realism on narrative forms
Hristiyanlık, Roma ve Yunan edebiyatı ve realizm'in anlatım formları üzerindeki etkisi
Öğr. Gör. Nurgül ÖZCAN

40-44

Müzelere teknoloji kullanımı
The Usage of Technology in the Museums
Öğr. Gör. Yavuz SARSILMAZ

45-53

Kurumsal itibar oluşturmada CEO'nun rolünün Türkiye'de ve Dünyada tartışılması
Roles of CEOs in building corporate reputation in Turkey and the world
Öğr. Gör. Gonca YILDIRIM

54-66

Haber değerleri
News values
Dr. Müge DEMİR

67-78

Küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi) sorunları
Small and medium sized enterprises
Endüstri Müh. Emel ERDEM Prof.Dr. M.Nafiz DURU

79-89